

Перші Всеукраїнські збори міських і селищних голів та громадських лідерів

1 липня 2009 року в Києві відбулися Перші Всеукраїнські збори міських і селищних голів та громадських лідерів, присвячені питанням реформування виборчої системи і місцевого самоврядування в Україні. Збори проводилися на виконання рішень міських і селищних голів України, ухвалених під час десятків круглих столів «Проведення в Україні реформи місцевого самоврядування та реформи виборчого законодавства відповідно до вимог європейської інтеграції», які були організовані Інститутом трансформації суспільства протягом січня-червня 2009 р. у 23 областях України та АР Крим.

Перші Всеукраїнські збори міських і селищних голів та громадських лідерів були скликані з метою:

- Узгодити базові підходи до реформи системи місцевого самоврядування в Україні.
- Обговорити і затвердити параметри нової моделі виборчої системи України, що відповідає європейським стандартам.
- Внести пропозиції до Закону України «Про вибори народних депутатів України» щодо проведення виборів до Верховної Ради України за відкритими партійними списками по виокремлених округах, згідно з Резолюцією Парламентської Асамблеї Ради Європи «Функціонування демократичних інституцій в Україні» № 1549 (2007).
- Внести пропозиції до Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» щодо проведення виборів до місцевих рад за мажоритарним і мажоритарно-пропорційним принципом (залежно від чисельності територіальної громади).
- Обговорити та затвердити Положення про місцеві Громадські комітети з проведення реформи виборчої системи і реформи місцевого самоврядування, розроблене Інститутом трансформації суспільства спільно з міськими й селищними головами України.
- Обговорити та затвердити текст Угоди між Всеукраїнськими зборами міських і селищних голів та громадських лідерів і кандидатами у Президенти України щодо проведення реформи виборчої системи та реформи місцевого самоврядування в Україні.
- Затвердити склад Комітету Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів, члени якого були обрані рейтинговим голосуванням від кожної області України та АР Крим.

Збори проводилися в рамках проекту «Розвиток громадянського управління в Україні: децентралізація та дерегуляція», що впроваджує Інститут трансформації суспільства за Програмою Матра КАП Посольства Королівства Нідерланди в Україні.

Учасниками заходу були:

міські та селищні голови, секретарі міських рад з усіх областей України та АР Крим; представники посольств іноземних країн в Україні, державних органів влади України, регіональних відділень Асоціації міст України та громад; лідери українських громадських організацій; ЗМІ.

Виступи учасників та гостей Перших Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів

Олег Соскін, директор Інституту трансформації суспільства, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та підприємництва Національної академії управління, ініціатор проведення заходу і керівник проекту:

– До участі у Перших Всеукраїнських зборах міських і селищних голів та громадських лідерів сьогодні долучилося 100 міських і 30 селищних голів, а також кілька десятків лідерів громадських організацій. Така висока активність свідчить про те, що система місцевого самоврядування сьогодні перебуває у скрутному становищі й потребує змін. Але з боку різних структур із незрозумілих причин чиняться певні перепони цьому процесу. Скажімо, Асоціація міст України та громад напередодні Зборів надіслала лист керівникам регіональних відділень АМУ, аби ті донесли до відома мерів міст інформацію про недоцільність брати участь у заходах, організованих Інститутом трансформації суспільства з питань реформування системи місцевого самоврядування та виборчого законодавства в Україні. Ми вважаємо подібні дії з боку АМУ некоректними. Добре, що більшість міських голів в Україні мають власний погляд з цього питання та розуміють, що настав час об'єднуватися і спільно вирішувати такі базові, важливі та актуальні питання сьогодення.

Другий акцент, до якого я б хотів привернути увагу – і він добре відслідковується на шпальтах Всеукраїнської газети «Місто і люди», яку Інститут трансформації суспільства почав видавати у 2009 році, – це тотальний терор, що відбувається в Україні проти міських та селищних голів, які фактично виявилися беззахисними. Кількість мерів, які вже зазнали відповідних утисків, постійно зростає. Це, зокрема, Бердянський міський голова, який відправлений у відставку, але суд поновив його на посаді, Прилуцький – відправлений у відставку, але суд поновив на посаді, Лисичанський – відправлений у відставку, а на дострокових виборах переможців не виявилось, Ізмаїльський – відправлений у відставку, суди тривають, Дрогобицький – відправлений у відставку, суд поновив на посаді, Смілянський – відправлений у відставку, суд поновив на посаді, Малинський – відправлений у відставку, тривають суди, Світловодський – відправлений у відставку, громада міста не має мера вже три роки, Фастівський – відправлений у відставку, громада міста не має мера два роки, Броварський – відправлений у відставку, громада міста не має мера майже півтора року, Ізюмський – відправлений у відставку, але суд поновив на посаді, Яворівський – відправлений у відставку, але суд поновив на посаді. Тривають переслідування Нетішинського міського голови. Постійно порушуються все нові й нові так звані хабарні справи, у які втягують мерів. Ніжинський міський голова (Чернігівська область), який був затриманий начебто за хабарництво, наразі знаходиться після СІЗО на лікарняному через гіпертонічний криз, Балаклеївський міський голова (Харківська область) знаходиться в буцегарні під слідством, Олександрійського міського голову (Луганська область) засудили на вісім років позбавлення волі, Підгороднянський міський голова (Дніпропетровська область) позбавлений волі на 10 років, Алуштинський міський голова (Крим) був затриманий

на підставі отримання хабара, нині звільнений із СІЗО, 9 місяців був без роботи, суд поновив його на посаді, Докучаєвський міський голова (Донецька область) був заарештований та відправлений у СІЗО, наразі звільнений під підписку про невиїзд із міста. І цей перелік можна продовжувати.

У нашій країні чомусь в усіх негараздах почали звинувачувати керівників місцевої влади, проти яких фабрикують різні, зазвичай безпідставні справи. Але чи захистила когось із міських голів Асоціація міст України? Ні! Ось вам інший приклад: Новгород-Сіверський міський голова не змогла приїхати на Збори, бо немає грошей на пальне через те, що прокуратура, з подачі районної державної адміністрації, заарештувала рахунки на 300 тис. грн., а це ж зарплати вчителів, вихователів дитячих садочків, лікарів тощо.

Місцеве самоврядування в Україні виявилось дуже вразливим, а його керівники – беззахисними. Сьогодні ні керівництво держави, ні керівництво АМУ не захищають права мерів, а останнім самотужки й розрізняють вкрай важко відстояти власну правоту. Фактично в Україні немає сили, здатної змінити драматичну ситуацію, що склалася в нашій країні як у галузі місцевого самоврядування, так і в соціально-економічній сфері.

Уряд визнав, що падіння ВВП в першому кварталі 2009 р. становить 20% (а за нашими даними – 30%), відбувається зменшення обсягів експорту та імпорту, незадовільним є стан платіжного балансу, зростає заборгованість держави, спостерігаються затримки з виплати пенсій та заробітної плати, число безробітних наблизилось до мільйонної позначки. Невтішні показники соціально-економічного розвитку країни підводять нас до висновку, що сьогодні ми знаходимося на межі внутрішнього колапсу. Який вихід із ситуації і що потрібно терміново робити міським головам?

Насамперед слід об'єднати зусилля і домогтися зміни основних параметрів української виборчої системи, аби вона відповідала європейським стандартам. Ми переконані, що в Україні дуже швидко розгортається соціально-економічна та політична криза саме тому, що у 2006 році в нашій державі припустилися кардинальних помилок щодо формування виборчої системи, порушивши її базовий принцип – безпосередній зв'язок між виборцями і депутатом, якого вони обирають. Сьогодні цього зв'язку не існує, а ті, хто пройшов до парламенту і місцевих рад, не керуються у своїй діяльності інтересами громадян, громад, у цілому України, а опікуються інтересами кланово-корпоративної групи, реалізуючи їх через свою політичну верхівку.

Аби змінити нинішній стан справ, пропонується наступний механізм, який обговорювався на всіх засідан-

Учасники Зборів

нях міських та селищних голів, які ми проводили у січні-червні 2009 р. Наразі варто керуватися Резолюцією Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1549, прийнятою 17 квітня 2007 року, де в одному із пунктів зазначено, що система виборів в Україні є нецивілізованою і не може бути прийнята з точки зору європейського законодавства. Там чітко написано, що необхідно передбачити зміну системи виборчого законодавства, виборів до Верховної Ради України, наприклад, шляхом запровадження відкритих партійних списків, у яких виборці зможуть вказувати свої уподобання щодо конкретних кандидатів, включених до партійних списків, запропонованих політичними партіями, та шляхом поділу країни на різні виборчі округи. Це вимога ПАРЕ, яка міститься у Резолюції № 1549 (2007) «Функціонування демократичних інституцій в Україні». А оскільки Україна є членом Ради Європи, де представлена українська делегація, то ми повинні ці вимоги виконувати. Я думаю, що нам необхідно виходити саме з таких базових положень.

В Україні потрібно змінити виборче законодавство таким чином, щоб вибори до Верховної Ради дозволили встановити безпосередній зв'язок виборців і депутатів як їх представників у парламенті. Ми пропонуємо взяти за основу надзвичайно добре відпрацьовану англійську виборчу систему, дещо трансформувавши її відповідно до нашої специфіки. Політичні партії України повинні висувати своїх кандидатів у кожному із 450 виборчих округів. І лише політичні партії – ніяких блоків. Вибори мають відбуватися у два тури. У першому турі перемагає той, хто набрав більш як 50% голосів плюс 1 голос. Якщо таких не виявиться, то у другому турі виборів, що відбуватимуться за тиждень, змагаються ті, що набрали найбільше голосів – і між ними розігрується мандат. Партія мусить висувати щонайменше 300 кандидатів, кожен з яких повинен внести самостійно заставу в сумі 5–10 тис. гривень на своєму окрузі. До відкритого виборчого списку партій можуть входити і безпартійні особи, у такому разі вони підписують угоду з партією, яка їх висуває. Таким чином буде вибудована чітко структурована парламентська система: з одного боку – виборці кожного округу матимуть свого персонального депутата, а з другого боку – цей депутат як представник політичної партії, що його висунула, відстоюватиме її програму, а значить, і певну суспільно-політичну модель розвитку країни, та входить до фракції відповідної політичної сили.

Я хотів би відзначити, що нині в Україні вже розроблено одинадцять законопроектів, які передбачають внесення різних змін до моделі виборів парламенту. Ці документи знаходяться у Верховній Раді, але їх ніхто не хоче розглядати, узагальнювати і втілювати у життя.

Щодо виборів до органів місцевого самоврядування України ми маємо такі пропозиції. У містах із чисельністю населення 50–70 тис. повернути мажоритарну виборчу систему. Партії теж можуть висувати своїх кандидатів у депутати. У великих містах, чисельність яких – понад 75–100 тис. мешканців, застосувати змішану модель, де по округах і окремі особи можуть балотуватися в депутати, і партії висувати своїх кандидатів.

Утім, до виборів у місцеві ради є різні підходи. Але необхідність негайних змін у виборчій системі й відхід від принципу проведення виборів за закритими партійними списками визнають усі. Особливо це стосується виборів до Верховної Ради України, яка сьогодні вже не спроможна на будь-які дії, у тому числі забезпечити надійний захист інтересів Української держави.

Анатолій Раханський, народний депутат України II, III та IV скликань, почесний член Парламентської Асамблеї Ради Європи:

– З 1995 року я є членом Парламентської Асамблеї Ради Європи, а сьогодні – почесним членом, оскільки був обраним до двох комітетів ПАРЕ. Я також двічі за мажоритарною системою обирався народним депутатом України від євпаторійського виборчого округу, бо тривалий час працював у Криму.

Як член Парламентської Асамблеї РЕ я спостерігав за виборами до парламентів держав, президентськими, референдумами у сімнадцяти країнах Європи. І це мені дало змогу порівнювати виборчі системи у різних державах та в Україні.

Більшість країн Заходу застосовують пропорційні системи, в основу яких покладені такі основні принципи:

- партії подають не загальнонаціональні, а регіональні списки;
- виборці мають можливість впливати на порядок черговості в партійному списку;
- депутати, обрані за партійними списками, реально прив'язані до чітко визначених округів, завдяки чому відбувається не лише партійна, а й персоналізована відповідальність перед громадянами (у США, наприклад, сьогодні зробили для конгресменів парламенту спеціальне скляне приміщення, щоб кожен виборець міг подивитися, чи працює його депутат, чи ні);
- виборці мають можливість не лише голосувати за певну партію, а й впливати на якісний склад депутатського корпусу, визначаючи голосуванням у самому списку пріоритетну для них черговість кандидатів у депутати.

Пропорційна виборча система, яка прийнята в Україні, суттєво відрізняється від європейської. Застосована з 2006 року пропорційна система виборів до парламенту із голосуванням за партійні списки (закриті) з пріоритетними п'ятірками (які визначають партії, а не виборці) у загальнодержавному окрузі, що фактично позбавило наших громадян права обирати своїх представників і до Верховної Ради, і до місцевих рад, є взагалі неприйнятною для демократичної країни. Дострокові вибори до Верховної Ради України у 2007 році не принесли позитивних результатів, а навпаки, призвели до різкого погіршення політичного стану в країні. Сьогоднішня пропорційна система українського зразка, за якою депутати обираються по єдиному загальнодержавному округу, – це парадокс. Як наслідок, влада є неструктурованою по вертикалі, відсутній зв'язок між депутатами і виборцями. Люди не знають, до кого їм звертатися для вирішення проблем, бо партії – це досить розмите поняття. Мені здається, що отими партійними списками ми наскільки деморалізували наше населення, що виборець чекає, коли будуть вибори, щоб заробити. Ніде я особисто такого не бачив, щоб люди йшли голосувати за гроші, а не за відстоювання своїх прав.

Таким чином, в Україні фактично відбулася руйнація парламентаризму, через що наша держава, на мій погляд, опинилася в дуже тяжкому, небезпечному стані. Про це йдеться і в Резолюції ПАРЕ № 1549 (2007). У ній зокрема наголошується, що політична криза в Україні є результатом «поспішної та незавершеної конституційної і політичної реформи 2004 року, відповідно до якої до Конституції України було внесено низку змін, без урахування застережень Венеціанської Комісії та без прове-

дення широкої публічної дискусії в країні. ...Повністю пропорційна система із закритими партійними списками і Україна як один виборчий округ, що визначено конституційними змінами 2004 року, не гарантує виборів парламенту, який представляв би українське суспільство у всьому його різноманітті...»

Отже, потрібно негайно діяти, аби не допустити, щоб процес руйнації влади набув незворотних форм.

Я виклав власну позицію щодо цього питання в листі до Президента України і всіх лідерів партій, бо не можемо стояти осторонь, коли Батьківщина знаходиться в небезпеці. На жаль, відповідь мені надали тільки В. Ющенко і професор, директор Інституту трансформації суспільства Олег Соскін. Усі політичні партії мовчать, тому що їм це не вигідно.

Мої пропозиції стосуються кардинальної трансформації виборчої системи в нашій країні. Насамперед потрібно внести зміни до законодавства, яке описує модель проведення виборів народних депутатів України і депутатів усіх рівнів. Сьогодні ми вже доросли до пропорційної системи виборів, яка передбачає висунення кандидатів у депутати від партії на регіональні виборчі округи за відкритими виборчими списками. Кожна людина повинна мати право бути обраною й обирати того, кого хоче, а не «кота в мішку».

Але я відчуваю, що є сили в сьогоднішній делегації депутатів Верховної Ради у ПАРЄ, які гальмують цю справу. Опір буде дуже великий і з боку парламенту України.

Натомість наведу інший приклад. Я нещодавно був спостерігачем на референдумі в Азербайджані щодо внесення змін до Конституції країни. За рішенням плебісциту там повернулися від пропорційної до мажоритарної виборчої системи. Я поставив запитання Президенту країни: «Який сенс переходити на мажоритарну систему, якщо в тебе є партія «Єдиний Азербайджан», яка має більшість у парламенті?» Він відповів мені: «Потрібно дивитися в майбутнє. Хтось потім буде цією партією так спекулювати, що я не приведу до ладу свою країну і ми її не зберемо». Наразі в Азербайджані існує вертикаль влади, і країна, де проживає 8 мільйонів населення, входить у першу десятку країн світу за темпами росту ВВП на душу населення.

Тож Україні треба подивитися на їх досвід і навчитися у цієї маленької мусульманської країни як проводити конституційну реформу. Я вважаю, що сьогодні потрібно активізувати діяльність у цьому напрямі, адже головна причина всіх наших бід – у недосконалому виборчому законодавстві, яке слід терміново змінювати.

Сергій Татусяк, голова Міжнародного громадського об'єднання «Україна – Польща – Німеччина»:

– Ситуація, яка склалася в Україні щодо реформування місцевого самоврядування і виборчої системи, є не найкращою. МГО «Україна – Польща – Німеччина», яку я очолюю, проводить велику практичну та просвітницьку діяльність у царині євроінтеграції, куди включаються і питання реформування органів місцевого самоврядування. За сприяння нашого товариства сьогодні підписано 250 угод між гмінами і містами Польщі та України. Тільки в минулому році проведено більше десятих семінарів за кошти Європейського Союзу, організовано візити депутатів міських, сільських і селищних рад, різних груп для стажування та навчання у країнах ЄС. Я вважаю, що це – найефективніша форма роботи, яку ми будемо продовжувати.

Мій досвід діяльності у сфері місцевого самоврядування дозволяє чітко сказати, що нашій державі найбільш часом слід зробити конкретні кроки в питанні реформи місцевого самоврядування і реформи свідомості людей, бо інакше нас чекає крах. А для цього необхідно проводити активну громадську та роз'яснювальну роботу, щоб громади сприйняли модель реформ, яку ми проповідуємо і яка є ефективною для України. Але найголовніша проблема – яким чином реалізувати цю модель, яким чином достукатися до парламенту, який має внести відповідні зміни до законодавства? І, власне, сьогодні немає іншого варіанту натиснути на парламентарів, ніж через об'єднання зусиль легітимних лідерів місцевих громад та створення громадських комітетів на місцях, які висуватимуть колективні вимоги до керівників держави і народних депутатів.

Від наших сьогоднішніх Зборів повинно бути надіслане звернення не тільки до Голови Верховної Ради України, а й до голів постійних комітетів, лідерів фракцій, щоб вони відчували на собі те напруження, яке назріває в суспільстві. Необхідно прийняти такий документ і до Президента України.

Сьогодні тільки лінівці не говорять про зміну виборчого законодавства та моделі влади. Але розмови не закінчуються реальними справами. Тому міські й сільські голови, які є носіями демократії в Україні, мусять активізуватися, бо це є сила, здатна змінити владний устрій і передати повноваження від центру до територіальної громади. Тут нам знадобиться досвід Польщі, яка на початку 1990-х років проявила політичну волю та здійснила перерозподіл повноважень між центром, воєводствами, повітом і територіальною громадою (гміною) на користь останньої. Бурмістри (вуйти) є повноправними господарями територіальних громад, які плідно співпрацюють із депутатським корпусом. Немає вертикалі влади, яка домінує. Тільки виборці вирішують долю своєї територіальної громади. І така сама модель місцевого самоврядування має діяти в Україні.

Як член Бюро Європейської Асоціації колишніх парламентарів країн Євросоюзу та Європарламенту я недавно перебував у Люксембурзі, де мене запитали: «Чому українці байдужі до такої неефективної моделі влади, яка склалася в Україні? Чому ви її не змінюєте?» Європейці не можуть збагнути, але нам зрозуміло, що владу нинішні керманічі ніколи не віддадуть – тут потрібна активна життєва та публічна позиція, і насамперед лідерів органів місцевого самоврядування – депутатського корпусу, міських та сільських голів, а також громадських організацій, щоб докорінно змінити модель влади і дати перспективу для української держави. Для цього необхідно змінити виборчого законодавства, яке сьогодні «поклато на лопатки» функціонування всієї державної машини та місцевого самоврядування. Міські й сільські голови, депутати міських, сільських, селищних рад можуть розраховувати лише на себе і повинні об'єднувати зусилля для відстоювання власних прав.

Володимир Омельчук, докторант Національної академії державного управління при Президентові України:

– Перші Всеукраїнські збори міських і селищних голів та лідерів громадських організацій, присвячені питанню проведення в Україні реформи виборчого законодавства і реформи місцевого самоврядування, відбуваються завдяки плідній роботі Інституту трансформації

суспільства, який очолює професор Олег Соскін. Цей форум повинен сконсолідувати представників місцевого самоврядування для негайного вирішення важливих питань, які сьогодні постали в нашій державі. Маємо сподівання, що позиція представників органів місцевого самоврядування не тільки буде почута, але й обов'язково буде взята до уваги в процесі вдосконалення системи влади, яка сьогодні потребує термінового «хірургічного втручання». Суспільство зараз змінюється. І ми повинні адекватно реагувати на ці зміни, знаходити у чинному українському законодавстві вади, які необхідно виправляти, аби покращити життя пересічного українця. Наші закони в усіх його галузях не враховують однієї особливості – нинішня система влади не дозволяє Україні розвиватися.

На мою думку, надмірна заполітизованість місцевого самоврядування призвела до порушення стабільності й наростання конфліктних ситуацій у громадах. Раніше, коли депутат обирався по мажоритарному округу, він мусив іти до людей, дослухатися до їхніх потреб, звітувати перед ними, особливо, якщо був намір продовжити свої повноваження на наступний термін. І такі депутати працювали в інтересах громадян. Сьогодні ж ради всіх рівнів формуються за закритими партійними списками. Тому якість особового складу рад набагато нижча, ніж це було раніше. Відповідно до Конституції України кожен громадянин має право обирати й бути обраним. Але за чинної виборчої моделі Основний Закон порушується: простий громадянин позбавлений можливості бути обраним депутатом будь-якої ради, якщо він не належить до якоїсь політичної структури.

Серед основних причин гальмування розвитку місцевого самоврядування в Україні слід назвати і його неналежне фінансування. Держава делегувала органам місцевого самоврядування повноваження, але не забезпечила їх відповідними фінансовими ресурсами.

Наша країна потребує самодостатнього розвитку сіл, селищ, міст, регіонів і відповідно держави, чого можна досягти шляхом поетапного проведення адміністративно-територіальної реформи. Те, що вона вкрай потрібна, розуміють сьогодні всі представники місцевого самоврядування.

Євген Карташов, Запорізький міський голова:

– Усі представники органів місцевого самоврядування стурбовані тим, що сьогодні відбувається в нашій країні. Владні керманічі демонструють неспроможність бути гарними керівниками як міста або селища, так і держави в цілому. Партійна карусель, що розкрутилася в Україні, перетворила їх на заручників партій. Тож упровад-

О. Соскін та Є. Карташов

ження в життя програм, котрі пов'язані з реформою місцевого самоврядування і змінами виборчої системи, нині перебувають у переліку найактуальніших питань для нашої країни. Здається, ніхто й не заперечує необхідність таких трансформацій. Водночас, простежується дивна тенденція. З одного боку, всі депутати під час публічних виступів наголошують на невідкладності зміни виборчої системи, те саме можна почути й на засіданнях і круглих столах, які проводить Президент України. Однак з другого боку, реально ця справа не просувається, бо парламентарі не поспішають приймати відповідні законопроекти. Ніхто у Верховній Раді за них не голосуватиме, поки громадяни і лідери громад різко не заявлять свій протест виборам за «закритими партійними списками». Якщо ж до пропозицій щодо зміни виборчої системи, які приймуть учасники Перших Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів, керівники нашої держави не прислухаються, то ми просто будемо бойкотувати ці вибори. Адже інакше не можна сьогодні замінити парламент і вивести владу із колапсу. Керманічі України повинні взяти на себе конкретні зобов'язання щодо зазначених реформ, а не обмежуватися деклараціями та обіцянками, які вони звикли виголошувати, коли приїжджають до нас на місце.

Ми, керівники органів місцевого самоврядування, сьогодні на наших Зборах мусимо виробити й зафіксувати у вигляді офіційного документа рекомендації стосовно моделі проведення виборів. І ці рекомендації повинні бути головними та визначальними для нас. У випадку невиконання цих вимог мери міст вправі висловити протест нинішньому парламенту. Іншого шляху просто немає.

Усі розуміють, що із початком виборчої кампанії наші політики навипередки кричатимуть: «Місцевому самоврядуванню – зелену вулицю!» Так було раніше – так буде і зараз. Але тільки-но вибори закінчуються, все залишається на своєму місці й нічого не змінюється. Підніміть програми всіх кандидатів у Президенти України й погляньте, що змінилося після виборів? Нічого.

Тому я переконаний, що мери міст повинні об'єднатися в окрему партію, і тільки вона сьогодні здатна реально показати, яка модель місцевого самоврядування ефективно працюватиме на місцях. Ми повинні відкрито й відверто висловити свою позицію і довести свої вимоги до завершального етапу, тобто до практичного впровадження. Таким мусить бути головне завдання, яке стоїть перед нами як представниками місцевого самоврядування.

Я вважаю, що весь перелік питань, який сьогодні внесено на розгляд Зборів, є вкрай важливим і заслуговує на те, щоб місцеві органи влади взяли на себе самоуправління. Наша сила, шановні мої колеги, полягає в тому, що ми повинні бути активними, вміти відстояти свої права та принципи й змусити прислуховуватися владу до тих рішень, які приймаються на сесіях.

Володимир Грицишин, Северодонецький міський голова (Луганська обл.):

– Я думаю, що сьогоднішні Збори, на які приїхали мери багатьох міст України, повинні дати серйозний поштовх процесу реформування місцевого самоврядування й виборчої системи. Ситуація, що склалася в нашій країні у зазначених царинах, нині є критичною. Ми як представники місцевого самоврядування мусимо згуртуватися і виробити кардинальне рішення стосовно

термінового вирішення цих питань. Дякуючи професору Олегу Соскіну та Інституту трансформації суспільства ми сьогодні стоїмо на правильному шляху. Принципи проведення адміністративно-територіальної реформи, змін до виборчої системи, утворення громадських комітетів, підписання угоди з кандидатами у Президенти України, підготовлені Інститутом на основі пропозицій міських голів, є науково й практично вивіреними. Ми повинні їх сьогодні прийняти, бо це наші дороговкази. Усі ж розуміють, що держава в небезпеці, і якщо наше керівництво, а саме Президент України, Прем'єр-міністр, Голова Верховної Ради України не візьмуть ці питання до розгляду на найвищому рівні, то наша країна може взагалі опинитися поза європейською спільнотою.

Я вважаю правильним, щоб група мерів виступила від імені Перших Всеукраїнських зборів мерів міст і лідерів громадських організацій на зборах Асоціації міст України й озвучила документи, які вироблені й прийняті сьогодні. Можна об'єднати наші зусилля, хоч, на жаль, Асоціація міст України дуже слабка, і це потрібно розуміти.

Місто Северодонецьк підтримує всі починання Всеукраїнських зборів. Окрім того, якщо потрібно буде вивести людей на вулицю або привезти їх у Київ, щоб показати нашу міць і єдність, то ми готові разом відстоювати наші права. Утім, не дай Боже, щоб так склалася ситуація в суспільстві.

Отже, ми мусимо сьогодні чітко сформулювати наші пропозиції та об'єднати зусилля для вирішення питання щодо реформування системи влади в Україні. А керівники держави повинні терміново взяти їх на свій розгляд.

Галина Чорна, Волочиський міський голова (Хмельницька обл.):

– Сьогодні настав кардинальний момент у нашому житті, коли лідерам місцевих громад надається долею шанс повернути кермо в бік змін системи місцевого самоврядування. Я думаю, що голови міських і сільських рад та їх заступники, які приїхали на Всеукраїнські збори, розуміють, що коли завтра ліквідують місцеве самоврядування і нікому буде забезпечити життєдіяльність міст та селищ, що це може призвести до повного краху країни. Адже органи місцевого самоврядування – сьогодні єдиний апарат управління, який стабільно працює на життєдіяльність держави, а всі інші можновладці, на жаль, займаються політикою й перетягуванням на себе прав і повноважень. Тому ми маємо взяти на себе відповідальність та докласти зусиль, аби врятувати країну. Мені приємно, що тут сьогодні зібралися люди, які готові до дій, аби змінити на краще наше життя.

Водночас, виникає питання: як долучити мешканців міст, сіл, селищ до боротьби за права громад? Запитайте будь-кого із своїх жителів, чи хвилює їх питання місцевого самоврядування? Населенню насамперед потрібна вода, тепло, житло і заробітна плата. Як же можна донести до громади ті рішення, які ми тут сьогодні приймаємо? Через політичні партії – неможливо, через громадські організації – більшість яких, на жаль, фіктивні – теж неможливо. На кого міський голова має можливість впливати, спілкуватися, ділитися думками і пропозиціями? Передусім – це комунальні служби, тобто комунальні підприємства, дитячі садочки, освітянські заклади тощо. Усім людям, які тут працюють, питання місцевого самоврядування болить найбільше, а тому з ними потрібно розмовляти, слухати їх позицію, доводи-

ти їм наші підходи, аби сформувати єдину команду однодумців.

Оргкомітет Всеукраїнських зборів міських і селищних голів розробив «Положення про місцеві Громадські комітети з проведення реформи виборчої системи та реформи місцевого самоврядування в Україні», де відсутні будь-які політичні чи фінансові моменти. На основі цього документа кожне місто може розробити власне Положення. Створення та активна діяльність Громадського комітету, власне, дасть змогу організувати громаду міста на вирішення наболілих і гострих питань її життєдіяльності. Принагідно зазначу, що у Волочиську є відповідне Положення, яке приймалося та обговорювалося безпосередньо із жителями громади та людьми, які працюють у цьому напрямі. Сьогодні ми вже маємо план подальших дій Волочиського громадського комітету. Думаю, наш приклад може стати в нагоді іншим містам.

Треба постійно проводити серед громадян роз'яснювальну роботу про значення дієвого місцевого самоврядування для поліпшення їх життя. Місцеве населення повинно бути грамотним і добре орієнтуватися в тих питаннях, які сьогодні хвилюють нашу націю. І тоді люди починають прозрівати й виходити із сплячки.

Нині про реформу місцевого самоврядування, яку відстоюють учасники наших Всеукраїнських зборів, знають уже багато міських і селищних голів, завтра про неї знатимуть дедалі більше представників місцевого самоврядування в Україні. Для того щоб робити будь-які реформи, суспільство потрібно готувати до них, люди повинні розуміти, чого ми хочемо добитися. Проектів реформ є достатньо, але мені особисто найбільше імпонують концептуальні розробки професора Олега Соскіна, який пропонує модель становлення місцевого самоврядування європейського рівня. Саме на цю модель нам сьогодні варто орієнтуватися.

На мою думку, щоб досягти позитивного результату, представникам місцевого самоврядування у цей складний і перехідний для України час необхідно забути про певні амбіції, які часто зустрічаються в нашому житті, й усвідомити, що у нас одна спільна мета – зберегти для нащадків Українську державу.

Віталій Комов, депутат Київської міської ради (1990–2004 рр.):

– Насамперед я хотів би відзначити досить серйозний обсяг роботи, який провів директор Інституту трансформації суспільства О. Соскін щодо консолідації українських міських голів, а також підготовки законопроектів та матеріалів, які стосуються реформування системи місцевого самоврядування і виборчого законодавства. Слава Богові, що є сьогодні в Україні така суспільна структура, яка дуже вчасно піднімає гострі для нашої країни проблеми та пропонує шляхи їх розв'язання.

Я вважаю, що нині для України питання реформування виборчої системи, особливо на місцевому рівні, є

Учасники Зборів

критичним і для суспільства, і для країни. Понад те, його сьогодні слід розглядати в контексті національної безпеки держави, бо через невирішеність цього питання влада і суспільство розв'язуються на очах.

Я переконаний, що на рівні місцевого самоврядування ми поки не доросли до виборчої партійної системи через низький рівень політичної культури на місцях. Тому формування місцевих рад має відбуватися тільки за мажоритарною системою, що дає єдиний шанс громадянам одержати свого депутата у представницьких органах влади. Якщо місцеві мешканці хочуть, щоб розвивалася їхня територія, то вони повинні мати власних представників в органах місцевого самоврядування.

Якщо ми вирішимо питання виборів до місцевих рад, то сформуємо дієві органи місцевого самоврядування, де будуть нормальні лідери. Вони розвиватимуться, і вже на наступних виборах до Верховної Ради легко можуть виграти в конкурентів, які купуватимуть виборців за гроші. Це ми сьогодні повинні розуміти. І тому наша увага має бути спрямована передусім на органи місцевого самоврядування.

Іван Башняк, Борщівський міський голова (Тернопільська обл.):

– Міські голови збираються не вперше, щоб обговорити ті чи інші питання життєдіяльності громад. Але причина, яка змусила нас з'їхатися на сьогоднішні Всеукраїнські збори, є дуже серйозною. Ми мусимо вирішити важливе завдання – визначити нові шляхи, форми і методи, які допомогли б нам вийти із скрутної ситуації, у якій знаходяться виборча система та місцеве самоврядування в Україні. Це дві взаємопов'язані сфери потребують термінових змін, без яких подальший розвиток наших територій може опинитися під загрозою. І нам, представникам місцевого самоврядування, необхідно вирішити, як краще вийти із цього замкнутого кола, у яке ми потрапили.

Насамперед слід виробити спільну концепцію реформування системи місцевого самоврядування та виборчої системи в Україні й запропонувати її керівникам держави. Ця концепція має відповідати стратегічній меті – порятунку нашої держави. Ми, як члени Асоціації міст України, звертаємося в АМУ з такими ініціативами, співпрацюємо з нею, але, на жаль, не бачимо конкретних результатів у цій площині. Тому сьогоднішні наші Збори повинні уповноважити частину представників місцевого самоврядування оприлюднити на засіданні Асоціації міст прийняті резолюції, аби шукати компромісу й переконати якомога більшу кількість міських голів у дієвості наших вимог. Потрібно також зламати стереотип, який складається серед керівників правління

АМУ, де сьогодні, на жаль, наші питання стали розглядатися ліберально. Чомусь ми задовольнилися тим, що представникові АМУ дали можливість бути присутнім на засіданні Кабінету Міністрів. Але це не більш як подачка, а нам усім потрібні кардинальні зміни та реформи, які можна зробити тільки радикальними діями.

Міські голови – це дуже потужна сила, яка, на мою думку, здатна об'єднатися для вирішення цього важливого питання, дійти до людей і заручитися їх підтримкою, щоб зреалізувати свої задуми на користь українського суспільства. На жаль, сьогодні ми не отримали відповіді на наші звернення про невідкладність проведення реформ ні від Президента України, ні від керівника Уряду, ні від Голови Верховної Ради України. І це є знаковою обставиною, бо свідчить про неготовність керівників держави робити радикальні кроки для зміцнення системи місцевого самоврядування в Україні. Тому учасники Перших Всеукраїнських зборів міських і селищних голів мають згуртувати навколо себе інших лідерів місцевого самоврядування, громадських діячів, науковців, громадськість, організувати тісну співпрацю й рухатися вперед, щоб Україна стала цивілізованою державою, гідною складовою європейської спільноти.

Володимир Обертас, секретар Могилів-Подільської міської ради (Вінницька обл.):

– Сьогодні представникам місцевого самоврядування України необхідно демократичним шляхом вийти із прірви, у якій ми опинилися разом із нашою країною. Шукати вихід нам допомагає тверда позиція Інституту трансформації суспільства на чолі з професором Олегом Соскіним, який активно відстоює позицію міських голів у питаннях реформування місцевого самоврядування і виборчої системи в Україні.

Без сумніву, потрібно змінювати виборчу систему як на верхніх, так і на нижніх щаблях влади. В Україні склався цілком корумпований олігархічно-клановий режим, який нічого доброго нам не дав. Для його усунення необхідно використати всі переваги мажоритарного підходу до виборів у місцеві органи влади, а також застосувати модель відкритих партійних списків на виборах до Верховної Ради України.

Думаю, що ніхто не буде заперечувати нагальність змін у системі місцевого самоврядування, яка існує тільки на папері. Ситуація, коли партійні та особисті інтереси превалюють над загальнонаціональними, на мою думку, є дуже небезпечною для нашого суспільства. Тому ми одноставно підтримуємо рішення про створення громадських комітетів у містах. Це та форма, яка дозволяє дуже ефективно як залучати нові ідеї, так і впливати на громаду, формуючи у неї сучасний погляд на розвиток місцевого самоврядування. Нам необхідно сформувати групи компетентних фахівців і працівників органів місцевого самоврядування на місцях, що мають очолюватися порядними кваліфікованими мерами, які могли б поступово вивести нашу країну на належний європейський рівень розвитку.

Володимир Олійник, депутат Київської міської ради І та ІІ скликань:

– Майбутнє України, на мою думку, буде жакликим, якщо ми серйозно не візьмемося за реформу виборчої системи. Для реалізації цього плану, який я підтримую, потрібно для початку Всеукраїнські збори міських і селищних голів та громадських лідерів легітимізувати й

Учасники Зборів

zareestruvati v Ministerstvi yustitsii Ukraini. Todі uchasniki Zboriv, golovi misьkikh i selishchnikh rad, mogli vnositi певні скромні заощадження на статутну діяльність цієї організації, а її представники – працювати у правовому полі. А інакше деякі сили можуть сказати, що Всеукраїнські збори сьогодні не мають правового статусу, а відтак їх законопроекти та резолюції покласти під стіл і забути.

Сьогодні тут зібрався дуже високий рівень української еліти – міські та селищні голови і громадські лідери України, які, можна сказати, є бомондом нашої нації. Але щоб приймати будь-які рішення, ми повинні добре обдумати кожний крок, щоб він приніс позитивні результати для реформування органів місцевого самоврядування в нашій країні.

Я думаю, що після Зборів їх учасники мають ще більше згуртувати свої сили та ресурси, аби домогтися від керівників держави реальних дій у напрямі трансформації як виборчої системи, так і місцевого самоврядування в Україні. Ви повинні нести почуту сьогодні інформацію як у свої громади, так і до тих ваших колег, які сьогодні не змогли прийти на Збори, щоб долучити їх до процесу, який ми тут започатковуємо. Головна наша мета – об'єднатися у велику силу, яка здатна врятувати Українську державу від краху.

Олександр Лалак, голова ВГО та ВГПР «Всенародний фронт порятунку України»:

– Реформа виборчого законодавства та реформа місцевого самоврядування сьогодні є дуже важливою для нашої країни. І приємно, що в Україні є потужні українські мери, які готові взяти у свої руки рух, спрямований на зміну нинішньої кланово-корпоративної системи, яка існує в державі.

Подивіться, у якій ми живемо сьогодні країні, що відбувається в регіонах. Кланово-корпоративна система хоче на своєму шляху змести всі здорові сили. Корупцією та хабарництвом просякнуті всі сфери нашого життя – від вищих ешелонів влади і до нижчих ланок суспільства.

Від моменту розвалу СРСР українська влада так і не спромоглася сформувати національну ідею, яка має об'єднати українське суспільство. Зміни до виборчої системи, що були запроваджені в результаті політреформи 2004 року, призвели до порушення рівноваги між центрами влади – Верховною Радою, Президентом і Прем'єр-міністром. Влада була розбалансована, і нині ми пожинаємо плоди цих змін.

Будь-яка виборча система у світі є недосконалою. Але потрібно вибрати ту виборчу систему, яка створить

Учасники Зборів

ефективну владу, куди прийдуть найбільш розумні й обдаровані люди. Наразі необхідно вносити зміни до виборчої системи України. Вважаю, що списки політичних партій повинні бути відкритими, а проводити вибори необхідно за округами.

Я переконаний, що ми, українці, як велика європейська нація, повинні жити і процвітати в мирі та благополуччі. Тому я без вагань підтримую прийняті сьогодні учасниками Всеукраїнських зборів документи, які повинні започаткувати новий демократичний шлях розвитку нашої держави.

Анатолій Чубун, Ямпільський селищний голова (Сумська обл.):

– Серед актуальних проблем сьогодення перш за все слід назвати недосконалість законодавства, починаючи від Конституції України та закону про місцеве самоврядування і до бюджетного законодавства, яке терміново необхідно реформувати та приводити до вимог європейської інтеграції.

Потрібно відновити довіру населення до влади, знизити корупцію і хабарництво у владних органах. Представники влади мають повернутися обличчям до народу й демонструвати державницький підхід до вирішення глобальних проблем суспільства та держави.

В Україні настав час виробити кардинальний план для успішної реалізації реформи місцевого самоврядування. І тоді нам знадобляться люди нової генерації, які своїми ідеями та проектами прискорять рух суспільства у цивілізованому напрямі. Від цього залежить майбутнє України і регіонів.

Я також підтримую всі положення, які містяться у Зверненні міських голів та лідерів громадських організацій України до Парламентської Асамблеї Ради Європи на підтримку Резолюції ПАРЕ щодо доцільності впровадження в Україні виборів за відкритими списками. Реформування виборчого законодавства і проведення виборів за відкритими партійними списками дозволить Україні зрушити з тієї мертвої точки, на якій вона зараз перебуває. Ми мусимо прийняти важливі документи, які вплинуть на подальшу долю Української держави та її нації.

Підсумки

За результатами Перших Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів їх учасники:

- Затвердили базові положення нової виборчої системи України, яка відповідає європейським стандартам.
- Затвердили текст Угоди між Всеукраїнськими зборами міських і селищних голів та громадських лідерів і кандидатами у Президенти України.
- Ухвалили Резолюцію Перших Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів.
- Окреслили план подальших дій Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів.

Пропозиції щодо зміни виборчої системи України

Виборча система України, яка реалізується через два законодавчі акти – Закон України «Про вибори народних депутатів України» та Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів», – є хибною. Такого висновку дійшла Парламентська Асамблея Ради Європи, прийнявши відповідну Резолюцію «Функціонування демократичних інституцій в Україні» № 1549 (квітень 2007 р.).

Головна вимога Резолюції ПАРЕ № 1549 визначена пунктом 15.4, де Україну закликають «передбачити зміну системи виборів до Верховної Ради, наприклад шляхом запровадження відкритих партійних списків, у яких виборці змогли б вказувати свої уподобання щодо конкретних кандидатів, включених до партійних списків політичними партіями, та шляхом поділу країни на різні виборчі округи».

Отже, головне завдання політичних партій, які сьогодні представлені у Верховній Раді України, та Президента України привести чинне законодавство України у царині виборів у відповідність до європейських правових стандартів.

Існують різні підходи для реалізації зазначеного принципу, і кожна європейська країна шукає індивідуальні можливості для створення власної національної виборчої системи.

В Україні нині також відбувається такий пошук. Про його інтенсивність та хаотичність свідчить той факт, що сьогодні до Верховної Ради України подано вже 11 різних законопроектів з питань реформування виборчої системи в Україні. На жаль, всі вони є дуже складними і не враховують особливості України, а також менталітет українських виборців та рівень їх правової культури.

Інститутом трансформації суспільства спільно з міськими та селищними головами і громадськими лідерами України були розроблені базові положення змін, які потрібно внести до законодавства України. При їх розробці ми керувалися такими основними принципами, які стосуються виборів депутатів до рад усіх рівнів:

1. Закон про вибори має бути максимально простим для виконання.

2. Депутат повинен обиратися виборцями виокремленого виборчого округу, мати свою громадську приймальню, виконувати звернення виборців свого округу і двічі на рік звітувати перед ними про свою депутатську діяльність.

3. Оновлена виборча система має зламати контроль і диктат верхівки партії над депутатами, надати їм можливість висловлювати власну позицію при прийнятті будь-якого рішення.

4. Система виборів мусить поєднувати найкращі риси мажоритарного й пропорційного принципів: кандидат у депутати має висуватися партією, але на конкретному виборчому окрузі.

5. Політичні партії повинні мати можливість висувати в депутати безпартійних осіб.

6. Кандидат у депутати може висуватися тільки від політичної партії, а не від виборчого блоку.

7. Потрібно скасувати виборчий бар'єр, що сприятиме формуванню багатоманітності політичних сил у Верховній Раді й засвідчить, що Україна насправді є демократичною європейською державою.

8. Під час реєстрації на окрузі кандидат у депутати повинен робити заставу в сумі не більш як 10 тис. грн.

9. Необхідно розробити й ухвалити досконалий Закон України «Про відкликання народних депутатів України та депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим і місцевих рад», де чітко виписати підстави та механізм автоматичного позбавлення депутатського мандата.

Застосування вищезазначених принципів при розробці нової редакції Закону України «Про вибори народних депутатів України» та нової редакції Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» дасть змогу усунути існуючу кланово-корпоративну систему і сформувати в державі на всіх рівнях відповідальну владу, яка опікуватиметься інтересами громадян.

Яким повинен бути механізм нової виборчої системи в Україні?

По-перше, Україна має бути поділена на 450 виокремлених округів.

По-друге, кожна політична партія, яка бере участь у виборах, висуває у виборчому окрузі свого кандидата в народні депутати.

По-третє, політичні партії повинні висувати своїх кандидатів не менш як у 300 виборчих округах.

По-четверте, вибори мають відбуватися у два тури. У першому турі перемагає кандидат, який набрав 50% голосів виборців, що прийшли на вибори, плюс 1 голос. У другому турі (відбувається за тиждень після першого) мандат виборюють два кандидати, що набрали найбільше голосів. Виграє той, хто набрав найбільше голосів у другому турі.

По-п'яте, якщо партія включає до виборчого списку позапартійну особу, то між нею та партією має укладатися угода. У ній повинно бути зафіксовано, що ця особа готова увійти до виборчого списку партії, дає добровільну згоду підтримувати виборчу програму партії і бере на себе відповідальність щодо реалізації цієї виборчої програми; водночас ця особа зберігає право на індивідуальну позицію щодо прийняття тих чи інших рішень.

По-шосте, у разі виходу депутата із фракції він автоматично позбувається депутатського мандату. Відтак в окрузі, по якому цей депутат обирався, призначаються нові вибори, що мають відбутися у 45-денний термін від дня визнання недійсними повноважень депутата.

По-сьоме, депутат автоматично втрачає мандат у разі:

- пропуску 5-ти пленарних засідань без поважної причини (підтверженої документально);
- відсутності власної приймальної та ненадання громадськості звіту про депутатську діяльність двічі на рік;
- передачі своєї картки для голосування іншій особі, якщо це було тричі зафіксовано регламентним комітетом;
- наявності доказів, що голосування депутата можна розцінювати як участь у корупційній схемі.

По-восьме, у містах з населенням до 50 тис. осіб вибори депутатів відбуваються за мажоритарним принципом. У містах з населенням понад 50 тис. осіб вибори відбуваються за мажоритарно-пропорційним принципом. За таким самим принципом відбуваються вибори і в обласні ради.

Учасники Перших Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів

**Резолюція,
ухвалена учасниками
Перших Всеукраїнських зборів
міських і селищних голів та громадських лідерів**

Ми, учасники Перших Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів (Київ, 1 липня 2009 року), присвячених питанням реформи виборчої системи і реформи місцевого самоврядування в Україні, проаналізувавши поточний стан реформування виборчої системи України, констатуємо її невідповідність європейському законодавству, що підтверджено Резолюцією Парламентської Асамблеї Ради Європи «Функціонування демократичних інституцій в Україні» № 1549 (квітень 2007 р.).

Ми дійшли висновку, що Верховній Раді України, Президенту України, парламентським партіям та їх головам необхідно негайно реформувати виборчу систему України, привівши її у відповідність до вимог ПАРЕ. Вибори в Україні повинні відбуватися за відкритими партійними списками по виокремлених виборчих округах.

Ми вважаємо, що без реформи виборчого законодавства подолати кланово-корпоративну модель розвитку, яка склалася в Україні, та здійснити реформу місцевого самоврядування неможливо.

З огляду на вищевикладене ми приймаємо такі рішення:

1. Розпочати з липня 2009 р. формування місцевих Громадських комітетів з проведення реформи виборчої системи та реформи місцевого самоврядування в Україні в містах і селищах України. Діяльність місцевих Громадських комітетів відбуватиметься згідно з Положенням про місцеві Громадські комітети, розробленим Інститутом трансформації суспільства спільно з міськими і селищними головами України.

2. Затвердити текст Угоди між Всеукраїнськими зборами міських і селищних голів та громадських лідерів і кандидатами у Президенти України. На базі Комітету Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів утворити групу для проведення переговорів із провідними кандидатами у Президенти України та запропонувати їм підписати цю Угоду.

3. Створити науково-експертну групу для підготовки змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України» та Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів», а також законопроекту «Про відкликання народних депутатів України та депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим і місцевих рад».

Відповідальність за виконання прийнятих рішень покласти на Комітет Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів.

*Учасники Перших Всеукраїнських зборів
міських і селищних голів та громадських лідерів*

**Угода
між Всеукраїнськими зборами міських і
селищних голів та громадських лідерів
і кандидатом у Президенти України**

Усвідомлюючи необхідність негайного проведення в Україні реформи виборчої системи відповідно до Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи «Функціонування демократичних інституцій в Україні» № 1549 (квітень 2007 р.), без виконання якої неможливо подолати системну політичну кризу в Україні, а також з метою розвитку в країні демократичних засад та приведення українського законодавства у відповідність до норм європейської правової системи,

Сторони домовляються про наступне:

1. Кандидат у Президенти України підтримуватиме затверджені Всеукраїнськими зборами міських і селищних голів та громадських лідерів зміни до Закону України «Про вибори народних депутатів України» щодо проведення виборів за відкритими партійними списками по виокремлених округах та Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» щодо проведення виборів за мажоритарним та мажоритарно-пропорційним принципом.

2. Кандидат у Президенти України призначить відповідальну особу в Експертно-консультативну групу Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів із вироблення остаточного варіанту зазначених вище законів, а також Закону України «Про відкликання народних депутатів України та депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим і місцевих рад». Ця особа буде наділена відповідними повноваженнями від кандидата у Президенти України.

3. Кандидат у Президенти України бере на себе зобов'язання, що він та очолювана ним фракція у Верховній Раді України винесе на обговорення чергової сесії ВРУ зміни до зазначених вище законів.

4. Кандидат у Президенти України та його представники братимуть активну участь у всіх заходах, які проводитимуть Всеукраїнські збори міських і селищних голів та громадських лідерів, з метою здійснення роз'яснювальної роботи серед широких верств населення України щодо суті нової виборчої моделі та реформи місцевого самоврядування.

5. Кандидат у Президенти України та його штаб координуватимуть свою діяльність у сфері розвитку місцевого самоврядування із Всеукраїнськими зборами міських і селищних голів та громадських лідерів.

6. Всеукраїнські збори міських і селищних голів та громадських лідерів сприятимуть формуванню позитивних відносин між кандидатом у Президенти України та місцевими громадами в Україні.

Відповідальність сторін

Якщо кандидат у Президенти України порушить домовленості, викладені в цій Угоді, то Всеукраїнські збори міських і селищних голів та громадських лідерів залишають за собою право через місцеві Громадські комітети з проведення реформи виборчої системи та реформи місцевого самоврядування проводити відповідну пропагандистсько-агітаційну роботу і роз'яснення мешканцям громад хибної позиції кандидата у Президенти України з питань реформи виборчого законодавства та місцевого самоврядування.

Заключне слово Олега Соскіна, директора Інституту трансформації суспільства

Олег Соскін подякував учасникам Перших Всеукраїнських зборів міських і селищних голів та громадських лідерів, присвячених питанням реформи виборчої системи і реформи місцевого самоврядування в Україні, і висловив задоволення стосовно результатів, яких вдалося досягти під час заходу. Сьогодні учасники зібрання одностайно висловилися за те, що реформування системи влади в Україні має відбуватися, по-перше, шляхом децентралізації; по-друге, через проведення реформи місцевого самоврядування і реформи виборчого законодавства відповідно до вимог європейської інтеграції.

Пан О. Соскін зазначив, що без реформи виборчого законодавства подолати кланово-корпоративну модель розвитку, яка склалася в Україні, та здійснити реформу місцевого самоврядування неможливо. Саме представники місцевого самоврядування України сьогодні є тією рушійною силою в суспільстві, яка, маючи величезний потенціал своїх громад, може домогтися від владної верхівки розпочати реформу місцевого самоврядування в Україні та сформувати нову систему організації і контролю влади, як того вимагають європейські підходи розвитку держави на сучасному етапі.

Олег Соскін підкреслив той момент, що Всеукраїнськими зборами було порушено питання про формування команди з міських і селищних голів, яка братиме участь у виборах і висуне свого кандидата у Президенти України, у разі якщо вищі керівники держави, які балотуватимуться у Президенти України, не увійдуть до переговорного процесу із Всеукраїнськими зборами та не візьмуть на себе зобов'язання щодо зміни існуючої системи влади в Україні. Водночас, Всеукраїнські збори міських і селищних голів та громадських лідерів заяви-

ли, що в разі пасивної позиції основних кандидатів у Президенти України у питаннях реформи виборчого законодавства та місцевого самоврядування вони проведуть контрпропаганду для роз'яснення мешканцям громад хибності підходів цих кандидатів.

Насамкінець О. Соскін висловив загальну впевненість у тому, що «якщо запропоновані Всеукраїнськими зборами міських і селищних голів та громадських лідерів зміни не будуть втілені в життя, то всі інші численні рішення Верховної Ради України чи Кабінету Міністрів України та зустрічі з їх очільниками не дадуть жодних результатів. Ситуація, яка нині склалася у країні, цілком відповідає тим подіям, що мали місце у 5, і 10 років тому, коли перед президентськими або парламентськими виборами керівники кланово-корпоративних політичних структур обіцяли в разі перемоги на виборах здійснити реформу місцевого самоврядування. І щоразу всі ці обіцянки виявлялися «мильною бульбашкою», яка безслідно танула. Сьогодні застосовується той самий механізм демагогії та брехні, що й протягом останніх десяти років. Не можна допустити чергового ошукання міських голів як керівників громад. Настав час істини: питання щодо зміни системи виборів та зміцнення місцевого самоврядування потрібно ставити руба і вимагати його негайного вирішення!»

«Саме тому ми звертаємося до всіх міських голів України з пропозицією долучитися до рішень, ухвалених Першими Всеукраїнськими зборами міських і селищних голів та громадських лідерів. Нині також варто об'єднати зусилля Всеукраїнських зборів і Асоціації міст України та громад, щоб добитися зміни виборчої системи і місцевого самоврядування України», – висноував Олег Соскін.

Прес-служба Інституту трансформації суспільства

Всеукраїнська газета «Місто і люди»
Незалежне видання місцевого самоврядування

Газета «Місто і люди» – це видання для малих міст і райцентрів України, покликане представляти інтереси територіальних громад та позицію органів місцевого самоврядування.

- Основні рубрики:**
- Місцеве самоврядування
  - Влада: слово і діло
  - Місто: знайомство зблизка
  - Політкучня міського масштабу
  - Місто: є чому повчитися
  - Потрібне втручання
  - Анатомія скандалу
  - Особливий випадок
  - Мораль і право
  - Міські подробиці
  - Вікно в Європу
  - Проблема крупним планом
- Керівник проекту – Олег Соскін, директор Інституту трансформації суспільства**

Шановні пані та панове!
Ви маєте можливість передплатити газету «Місто і люди», розмістити на її шпальтах рекламу свого підприємства, опублікувати статтю чи матеріали, які відповідають концепції видання!

Тел.: (044) 235 9828 (27)
E-mail: office@osp.com.ua WEB: www.cityukraine.info